

Синдикално

У@РД

ЛИСТ СИНДИКАТА ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ

Број 239 • јануар-фебруар 2026 • Година XXV • Бесплатан примерак • www.sind-obr.org.rs

ISSN 1451-7574

У међувремену...

Пише: Валентина Илић

У претходном периоду, који обухвата прва три месеца 2026. године, одржали смо 13 састанака што у просторијама синдиката, тако и на путу. Изборна година је условила убрзан темпо рада окружних, градских одбора, регионалних центара као и састанака одбора делатности, поред текућих проблема чланства, састанака у СССС, Министарству просвете (којих је било најмање), до небројаног слања заједничких дописа сва четири репрезентативна синдиката ресорном министарству и Влади Србије.

Од потписаног Протокола из 2023. године остали су проблеми

радног ангажовања и нерешеног статуса радника са 30% и више норме, начина исплате координатора ес-дневника, расписивања конкурса за хиљаде запослених по уговорима на одеђено време старих и више од 10 година, као и формирање радних група при Влади Србије које би се бавиле стратешким, оперативним и текућим питањима предшколског, основног, средњег, високог образовања и ученичког и студентског стандарда. Сва четири репрезентативна синдиката су од почетка календарске године упутила више пута дописе Министарству просвете са захтевом о јавној расправи, односно учешћу синдиката у изменама ЗО-СОВ, јер су нам на последњем састанку представници Министарства саопштили измене члана 152, 166 и

120 који се односе на састав и рад школског одбора. Сврха измене је смањење и другачија структура органа управљања школе, који би имао седам чланова по принципу један родитељ + два члана колектива + четири представника локалне самоуправе. Са тим предлогом измена синдикати се нису сагласили, јер би то значило апсолутизам у утицају школских самоуправа на рад школа које би без њихових представника биле парализане.

Нова цена рада је са јануарским повећањем од 5,1% повећана на 5.823 динара, што значи да је основна плата VII ссс износила 111.219 динара. Минимална зарада јануарским повећањем од 10,1% износи за први месец 2026. године 64.554 динара (551 евро), за други месец 59.360 динара (због мањег броја радних сати), док ће за март износити 65.296 динара, што показује несразмеран однос плата и јаку компресију. Изменом Уредбе о коефицијентима од I до IV степена су плате у минималној заради, VII ссс је отишао на 19,10 сем високог образовања и студентског стандарда, где је остао на 17,32. Сви запослени са VI степеном имају коефицијент 16,40 сем високог образовања и студентског стандарда са коефицијентом 15,14.

На крају да поменемо и бројне састанке које смо одржали: 29.1. - РЦ Пожаревац, 30.1. - ГО Ниш, 6.2. - Републички одбор за ученички и студентски стандард, 13.2. - Седница Председништва, 18.2. у Прокупљу - Окружни одбор, 20.2. - Статутарни одбор, 27.2. - Републички одбор предшколског васпитања и образовања, 5.3. - Надзорни одбор, 6.3. - Председништво и РОС, 18.3. - Високо образовање Градски одбор Београда, 20.3. - Републички одбор високог образовања, 23.3. - Статутарни одбор и 12.3. - одржана је Скупштина Покрајинског одбора Косова и Метохије. У наставку Уводника у целисти објављујемо писмо наших колега са КиМ, које смо по повратку упутили ЕТУСЕ и ЕИ. Ове године СОС ће на Скупштини, која ће бити одржана 24. априла, прославити јубиларну 35. годину од оснивања и регистрације у Министарству рада. Јубилеј ћемо увеличати присуством многобројних гостију из региона ЕХ-Југославије, западних и источних европских земаља уз присуство и учешће председника ЕТУСЕ- Џон МекГабана.

Проглас Покрајинског одбора СОС

Свесни сопствене одговорности и специфичне тежине актуелног историјског тренутка, ми, представници синдикалних организација Синдиката образовања Србије - Покрајинског синдиката образовања - Косово и Метохија, позивамо све запослене у просветним и здравственим институцијама на Косову и Метохији чији је оснивач Република Србија, али и целокупну синдикалну, академску и научну заједницу да подрже следећи

ПРОГЛАС

Најављена примена тзв. "Закон о странцима" од стране институција тзв. "Републике Косово" практично онемогућава право на слободу кретања, право на рад, право на образовање и право на здравствену заштиту више хиљада радника и студената Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, али и других просветних и здравствених установа. Споменути закон *de facto* производи дискриминациони ефекат и директно је усмерен против елементарних људских права припадника српске националне заједнице на Косову и Метохији. На тај начин "закон" директно крши начело једнакости и недискриминације, угрожава елементарна права радника, као и међународне стандарде људских права у целини. Стога се залажемо да се на

примену споменутог "Закон о странцима" уведе мораторијум, како би радници Универзитета, просветних и здравствених институција, али и студенти и ученици, слободно могли обављати своје послове и уживати основна људска права и слободе.

Позивамо Синдикат образовања Србије, али и све надлежне органе Републике Србије да се заједнички, уз помоћ свих других домаћих и међународних синдикалних, академских, научних и студентских институција и организација, предузму неопходне мере и активности којима ће се омогућити неометани наставак функционисања српских просветних и здравствених институција у оквиру правног и образовног система Републике Србије, у складу са одредбама Устава Републике Србије.

Позивамо све запослене са Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици и факултета у његовом саставу, све запослене у другим српским просветним и здравственим институцијама, као и целокупну јавност у Србији, региону, Европи и свету да нас подржи у праведној борби за голи опстанак и остваривање основних људских права и слобода, универзално гарантованих Општом декларацијом о правима човека.

У Косовској Митровици,
12. марта 2026. године

Одржани састанци органа Синдиката

Пише: Миодраг Камперелић

У фебруару и марту су одржане редовне седнице Надзорног одбора, Председништва, Републичког одбора, као и конститутивна седница Одбора делатности ученичког и студентског стандарда, седница Статутарног одбора и неколико изборних седница наших органа на територији. О састанцима на територији пишемо у посебном тексту.

Прва седница Председништва одржана је 13. фебруара у Београду. На седници је разматрана актуелна ситуација у образовању, реализација изборних активности, усвојен предлог регионалне структуре синдикалних активиста за Скупштину, усвојен Предлог измена и допуна Статута Синдиката образовања Србије и донета Одлука да Спортски сусрети за 2026. годину буду одржани у Кладову.

Седница Статутарног одбора одржана је 20. фебруара у Београду, на којем је усвојен коначан текст Предлога измена и допуна Статута, који ће бити разматран на седници Републичког одбора.

Редовна седница Надзорног одбора, одржана је у Београду 5. марта. На седници је разматран и усвојен Предлог финансијског извештаја за 2025. годину и финансијски план за 2026. годину.

Дан касније, 6. марта у Београду су одржане седнице Председништва и Републичког одбора. Оба органа су радила по истом дневном реду. Након усвајања записника, председница Надзорног одбора је поднела извештај и предложила Републичком одбору да усвоји финансијски извештај за 2025. и финансијски план за 2026. годину усвоје Председница Валентина Илић је образложила све битне елементе финансијских докумената и нагласила да ће, уколико дође до битних одступања од плана, Надзорни одбор разматрати ребаланс буџета. У плану активности Синдиката образовања Србије за ову годину наведени су приоритети, укључујући и организацију Деве-те скупштине Синдиката, крајем априла. Нагласак је на измени Уредбе о ко-фицијентима, посебно за високо образовање и студентски стандард, као и решавање проблема са накнадом за координаторе ес-дневника, расписивању конкурса, добијању права на топли оброк и регрес и поштовању ко-лективних уговора.

На предлог Председништва, Републички одбор је донео Одлуку о члановима из реда синдикалних активиста којих укупно има 13, а од тога су по два представника из покрајина Војводине и Косова и Метохије, по је-

дан из Ниша, Лесковца, Врања и Београда, као и представници окупних одбора из Моравичког, Пиротског, Борског, Подунавског и Шумадијског округа.

Посебно значајна тачка дневног реда је била о припремама за Скупштину Синдиката образовања Србије, која је заказана за 24. април 2026. године у Београду са почетком у 11 часова. Републички одбор је усвојио Дневни ред Скупштине, Пословник о раду Скупштине, радна тела и предлог чланова Надзорног и Статутарног одбора за наредни мандатни период. Скупштина ће бити одржана у хотелу "Палас" у којем је већ четврти пут заредом организујемо (од 2011. године). За разлику од прошле Скупштине, када су били само гости из окружења (пандемија Ковида), ове године очекујемо око 40 гостију из Европе и окружења, што показује међународни углед који наш синдикат има у свету.

Усвојен је Предлог за чланове радних тела, а то су Радно председништво, Верификациона, Кандидациона и Изборна комисија, записничар и два оверивача записника. Такође, усвојен је Предлог нових чланова Најзорног и Статутарног одбора, које бира Скупштина.

Разматрана је актуелна ситуација у образовању и истакнути су кључни проблеми у различитим коефицијентима у делатностима образовања, затим промене ЗОСОВ, накнада за координаторе ес-дневника, расписивање нове фазе конкурса за запошљавање и други.

Предлог измена и допуна Статута је у електронској форми достављен члановима Републичког одбора, којима су презентоване кључне одредбе које се мењају или прецизирају. Након дискусије, Републички одбор је усвојио Предлог измена и допуна Статута Синдиката образовања Србије, који ће бити на дневном реду Скупштине.

Извештаји о изборима на територији

Пише: М. Камперелић

Од краја јануара до тренутка предаје овог извештаја у штампу одржана је већина изборних састанака органа Синдиката образовања Србије на територији. Први састанак је одржан у Београду 23. јануара, када је Градски одбор образовања Београда изабрао Биљану Благојевић за председницу и изабрао представнике у Одбору делатности основних и средњих школа и Републичком одбору.

Изборни састанак за Браничевски округ, одржан је 29. јануара у Пожаревцу. На састанку је за председницу Одбора за РЦ Пожаревац изабрана Маргита Петковић.

Дан касније у Нишу је одржан састанак Градског одбора образовања Ниша, на којем је за председника изабран Данијел Ђорђевић, а за секретара одбора Валентина Николић Вељковић. На седници су одређени представници Ниша у одборима делатности основних и средњих школа, ученичког и студентског стандарда, предшколских установа и високог образовања.

Избори у РЦ Лесковац одржани су 6. фебруара у Лесковцу, истог дана када је и одржана седница Одбора делатности ученичког и студентског стандарда у Београду. За председника Округног одбора образовања у Јабланичком округу изабран је Александар Николић и одређени представници за одборе делатности основних и средњих школа и прешколских установа, као и представник из реда синдикалних активиста.

Изборна седница окружног одбора за Топлички округ одржана је 18. фебруара 2026. године у Прокупљу. Колега Срђан Костић, досадашњи председник, одлази у пензију, а за председницу Одбора изабрана је колеги-

ница Биљана Лазаревић из Прокупља.

Руководство Синдиката је присуствовало и изборној Конференцији Покрајинског одбора образовања Ко-

сова и Метохије, која је одржана 12. марта у Косовској Митровици. За председника Покрајинског одбора изабран је Зоран Дробњаковић и изабрани су представници у одборима делатности и из реда синдикалних активиста.

Поред ових састанака, избори су завршени у Градском одбору у Суботици, Расинском, Пчињском, Мачванском, Рашком, Борском, Зајечарском, Поморавском, Моравичком, Подунавском и Шумадијском округу.

Покрајински одбор Синдиката образовања, науке и културе Војводине је одржао све седнице покрајинских одбора делатности, изабрао представнике за републичке одборе и одредио чланове из реда синдикалних активиста. У међувремену су одржане седнице у Пиротском и Златиборском округу.

До Скупштине, која ће бити одржана 24. априла 2026. године, одржаћемо конститутивне седнице одбора делатности високог образовања и основних и средњих школа.

Најчешћи проблеми запослених у пракси

Пише: Николина Јанковић

Због учесталих питања чланства Правној служби СОС осврнућемо се на најчешће проблеме у пракси са којима се суочавају запослени приликом реализације права која им гарантују важећи колективни уговори.

УКРУПЊАВАЊЕ НОРМЕ

Одредбом члана 5, ставом 6 ПКУ за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика, прописано је и преузимање запослених који се не налазе на листама за чијим радом у потпуности или делимично престала потреба и запослених који су засновали радни однос са непуним радним временом, а у смислу "укрупњавања норми" и максималног ангажовања на једном радном месту у складу са важећим прописима. Наведеном одредбом, уз обавезно образложење оправданости ове могућности преузимања, прописан је и редослед укрупњавања норми:

- 1) Укрупњавање норми у установи у којој постоји упражњено радно место, а запослени који ради у више школа је запослен у истој;
- 2) Када постоји сагласност запослених о узајамном преласку из једне у другу школу, на истим радним местима;
- 3) Када се упразни радно место и запослени који ради у више школа поднесе захтев за укрупњавање норми у проценту у којем је засновао радни однос.

У свим овим наведеним случајевима, послодавац је дужан да изврши преузимање запосленог на основу одлуке радне подгрупе. Међутим, приликом реализације укрупњавања норми запослених у основним и средњим школама јавља се следећи проблем у пракси. Одредбом члана 152, ставом 2 Закона о основама система образовања и васпитања, такође је предвиђено преузимање запослених који се не налазе на листама запослених за чијим радом је у потпуност или делимично престала потреба и запослених који су засновали радно однос са непуним радним временом, али да би се у потпуности реализовало у пракси овај вид преузимања, потребна је сагласност запосленог, директора установе и радне подгрупе. Дакле, према ставу ресорног министарства, наводно постоји неусклађеност "кровног" закона и важећег колективног уговора код описаних видова преузимања запослених, те се често дешава у пракси да радне групе на терену не доносе одлуке у корист запослених, јер најчешће у том процесу реализације укрупњавања норми запослених

недостаје сагласност директора школе. СОС је захтевао да се коначно усвоје и ступе на снагу Измене и допуне ЗОСОВ, које су договорене у протеклом периоду, а којима је предложена и нова одредба спорног члана 152. става 2, која је усклађена са одредбом члана 5 ПКУ, а која би омогућила радним групама да у образложеним и оправданим случајевима несметано доносе одлуке о укрупњавању норми у корист запослених, која би била правно обавезујућа за директора. Међутим, наведена одредба није још ступила на снагу, те је јасно да се тиме нарушава доследна примена одредбе члана 5. ПКУ у смислу реализације укрупњавања норми запослених на терену.

НАКНАДА ТРОШКОВА

У пракси се често дешава да запослени не могу да остваре у целости право на накнаду трошкова за долазак и одлазак са рада, а које им гарантује одредба члана 26. ПКУ. Имајући у виду да те трошкове финансира локална самоуправа, неке од њих доносе одлуке на који начин ће се то финансирати, па често у тим одлукама наводе износе који су знатно нижи од стварних или наводе одређена растојања, те у случају краћих релација запослени немају право на трошкове. Поједине одлуке локалних самоуправа су биле и предмет преиспитивања пред Уставним судом, који је многе такве одлуке прогласио незаконитим и неуставним. Такође, поједини запослени су покретали и судске поступке ради наплате ове врсте трошкова и добијали су пресуде у своју корист. Дакле, послодавац је у обавези да запосленом исплати накнаду за долазак и одлазак са рада у висини цене превозне карте у јавном саобраћају (градски, приградски, међуградски), која мора бити исплаћена до петог у месецу за претходни месец, уколико није обезбедио сопствених превоз. Послодавци често запосленима у сарадњи са локалном самоуправом нуде месечне карте за долазак и одлазак са рада, али то је могуће само уколико се запослени сагласио да му се обезбеди месечна карта.

СОЛИДАРНА ПОМОЋ

Запослени се у пракси суочавају и са остваривањем права на солидарну помоћ, имајући у виду да су Изменама и допунама ПКУ, почевши од 22. фебруара 2025. године у примени нови основи за солидарну помоћ. Најчешћи основ за солидарну помоћ, који запослени користе у пракси јесте: дужа или тежа болест запосленог или чла-

на његове уже породице или теже повреде запосленог. Ову врсту солидарне помоћи запослени може да оствари уколико је био привремено спречен за рад најмање 30 дана у висини два неопорезива износа у складу са Законом, што се врло лако доказује дознакама о привременој спречености за рад. Кад је у питању основ солидарне помоћи - тежа болест чланова уже породице запосленог, долазимо до проблема релације у пракси, где послодавци сматрају да они нису надлежни да цене шта је то тежа болест члана уже породице, те се ствара неуједначена пракса у одобравању. На сајту Министарства просвете су званично објављене и одређене Одлуке Комисије за тумачење ПКУ, којима су ближе заузети ставови и по питању остваривања солидарне помоћи. Међутим, кад је у питању тежа болест члана уже породице запосленог, Комисија се огласила ненадлежном да тумачи, шта се сматра тежом болешћу.

Јубиларне награде, које гарантује важећи ПКУ када запослени наврши 10, 20, 30, 35 или 40 година рада оствареног у радном односу, такође, могу бити проблем у пракси, а нарочито зато што су финансиране из буџета локалних самоуправа. СОС је био сведок једном случају када је запослени - члан Синдиката био онемогућен да реализује то право за 40 година рада, јер је послодавац тврдио да нема јасног става ресорног министарства о том праву. Правна служба СОС је у овом случају извршила притисак на послодавца и на локалну самоуправу, тако да је запослени успео успешно да наплати своју дуго очекивану јубиларну награду.

ДОДАТАК НА ПЛАТУ

Још један од проблема је и исплата синдикалног додатака на плату 12% председнику репрезентативног синдиката у који је учлањено више од 50% запослених у установи у складу са одредбом члана 56 ПКУ. Послодавци, чије школе припадају одређеним школским управама, исплаћују синдикални додатак на плату тако што поделе износ од 12% на све председнике репрезентативних синдиката у установи, што није исправно. Сваки председник синдиката који припада репрезентативном синдикату има право на увећање плате 12% ако има више од 50% учлањених запослених. Уколико има мање учлањених од тог броја, има право на сразмерно увећање плату до 12%.

Две иницијативе Одбора високог образовања

Пише: Р. С. П.

Председница Одбора делатности високог образовања др Марина Миленковић и председница СОС мр Валентина Илић упутиле су допис Министарству просвете уобличен у иницијативе за закључење Измена и допуна ПКУ за високо образовање и измену Уредбе за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама:

Министарство просвете
Помоћник министра за високо образовање

Др Александар Јовић

Предмет:

- Иницијатива за закључење Измена и допуна Посебног колективног уговора за високо образовање
- Иницијатива за измену Уредбе за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама

Синдикат образовања Србије, Београд ул. Дечанска бр. 14/VI, овим путем подноси иницијативу за закључење Измена и допуна Посебног колективног уговора за високо образовање ("Службени гласник РС", бр. 86/2019, 93/2020, 152/2020, 7/2023 и 12/25), као и иницијативу за Измене и допуне Уредбе за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама.

Након више иницијатива Синдиката образовања Србије, коначно је одржан састанак, 12.02.2026. године у Министарству просвете, Сектору за високо образовање на којем је договорено да се покрене поступак за закључење Измена и допуна Посебног колективног уговора за високо образовање. Такође, Синдикат образовања Србије је предложио измену коефицијената запослених који припадају ненаставном особљу, имајући у виду да запослени у универзитетском образовању, као и у високом струковном образовању, имају знатно ниже коефицијенте за исту врсту послова и степен стручне спреме у односу на запослене у основним и средњим школама.

На основу напред наведеног, Синдикат образовања Србије подноси иницијативу за започињање преговора ради закључења Измена и допуна Посебног колективног уговора за високо образовање.

Такође, Синдикат образовања Србије подноси иницијативу за Измене и допуне Уредбе за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама, тако што ће се запосленима у универзитетском образовању и у високом струковном образовању, који припадају ненаставном особљу, увећати коефицијенти у висини коефицијената запослених у основним и средњим школама који обављају исту врсту послова и имају исти степен стручне спреме.

Председница Синдиката образовања Србије
Мр **Валентина Илић**
Председница Одбора делатности високог образовања
Проф. др **Марина Миленковић**

СИНДИКАТ ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ
РЕПУБЛИЧКИ ОДБОР

Београд, Дечанска 14/VI, тел/факс 011/3233-229, ж.р. 325-9506600027429-19, www.sind-obe.org.rs

Број: 11
23.02.2026 год.
БЕОГРАД

МИНИСТАР ПРОСВЕТЕ ДР ДЕЈАН ВУК СТАНКОВИЋ
КАБИНЕТУ МИНИСТРА ПРОСВЕТЕ
ДЕЛАТНОСТ УЧЕНИЧКОГ И СТУДЕНТСКОГ СТАНДАРДА
ПОМОЋНИКУ МИНИСТРА, ВЛАДИМИРУ САВИЋУ

Поштовани,

Након више обраћања тражимо хитан састанак у вези са делатности ученичког и студентског стандарда. Теме састанка би биле:

1. Материјални статус запослених у овој делатности
2. Измена Уредбе о коефицијентима плата запослених у јавним службама у делу ученичког и студентског стандарда
3. Формирање радне групе за ученички и студентски стандард.

С поштовањем, *

ПРЕДСЕДНИЦА
Мр Валентина Илић

УНИА **СИНДИКАТ ПРОСВЕТЕ РАДНИКА СРБИЈЕ** **НЕЗАВНОСТ** **СИНДИКАТ РАДНИКА У ПРОСВЕТИ СРБИЈЕ**

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ
Министру проф. Др Дејану Вуку Станковићу

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
ПИСАРНИЦА - 1087

ПРЕДМЕТ: ДОСТАВЉАЊЕ ПРЕДЛОГА ИЗМЕНА И ДОПУНА ЗАКОНА О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Поштовани,

Молимо Вас да нам по договору са састанка одржаног у Министарству просвете 10. фебруара доставите предлог измена и допуна Закона о основама система образовања и васпитања.

Сматрамо да је неопходно да се транспарентно образложе поменути измене и допуне пре слања на усвајање Влади Републике Србије.

Наглашавамо да репрезентативни синдикати нису од јуна 2025. године учествовали у припреми измена и допуна.

Искостирамо на јавној расправи поменутог документа.

У Београду, 12. фебруара 2026. године

Др Дејан Вук Станковић
Др Дејан Вук Станковић
Министар просвете

Валентина Илић
Валентина Илић
Синдикат образовања Србије

Слободан Стојић
Слободан Стојић
Синдикат Незавност

Савић
Савић
Синдикат радника у просвети Србије

Каријерно напредовање наставника

Пише: Борка Вишњић

Прва овогодишња седница Секторског већа за образовање била је посвећена анализи каријерног напредовања наставника и предлозима за унапређење. Пошто су чланови Секторског већа из различитих делова образовног система и друштвених актера који се баве образовањем, расправа је била вишеструко занимљива и корисна по препорукама које би се могле упутити на даље разматрање. Искуства из других земаља могу да буду корисна, а нека од њих и примењена у нашем образовном систему.

Такође, закључено је да рад Секторског већа није довољно видљив у јавности, те је потребно више ангажовања у промовисању задатака и могућности за унапређење основних задатака у дефинисању стандарда постојећих, као и нових квалификација у образовању. У оквиру пројекта које реализује Министарство просвете везаних за компетенције у образовању одраслих потребно је у образовање наставника укључити андрагошке компетенције.

Свим члановима већа и заинтересованој јавности на располагању је ресурсна база, која се може користити у ра-

ду стручњака који се баве образовањем. У даљем раду ће веће више бити укључено у област високог образовања, с обзиром на важност утицаја на стицање компетенција оних који ће стицати квалификације из области образовања. То је једна од области у којој је потребно иновирати податке везане за Болоњски процес, који се налазе на сајту европске организације, истакнуто је на седници.

Унапређење рада и услова за социјални дијалог

Пише: Б. В.

У Кишињеву у Молдавији је 18. и 19. марта одржан други семинар у оквиру пројекта "EastSD" о јачању социјалног дијалога у источним земљама. Носиоци пројекта су Европска организација послодаваца у образовању EFEE и ETUCE, а у реализацији су учествовали представници послодаваца и синдиката у образовању више од двадесетак земаља из Источне Европе и Западног Балкана.

Како одмиче реализација пројекта, уводе се нове теме важне за унапређење положаја наставника и привлачности професије, као и предлози за јачање садржајног социјалног дијалога.

О јачању атрактивности наставничке професије у уводном делу су говорили представници организације домаћина - Генадиј Донос, председник молдавског синдиката, као и представница министарства просвете, који су навели мере које је предузела њихова влада у повећању до сада ниских плата наставника у достизању просека свих запослених, како би се тиме задржали постојећи наставници и млади привукли да се опредељују за просветну професију. Поред повећања плата од 15%, обезбедили су наставне материјале и предузели мере подршке за будуће наставнике кроз стипендије, као и повластице за наставнике почетнике. Такође, водили су кампању привлачења студената за наставничку професију током последње три године. Из Словеније су биле занимљиве презентације о сарадњи директора школа и синдиката у стварању повољних услова за рад наставника, права на искључивање наставника, као и увођење новог звања - виши педагошки саветник, како би се

подстакло каријерно напредовање наставника. О положају наставника и вишемесечној борби синдиката за остваривање договорених мера са владом говорио је представник из Румуније, који је истакао све веће заостајање плата наставника и неспремност владе да одустане од мера штедње на образовању.

Представљени су, такође, и први налази истраживања које се спроводи за потребе пројекта - о дигитализацији и праву на искључивање. Посебно је представљен Оквирни споразум о раду на даљину и праву на искључивање, који је усвојен октобра прошле године на европском нивоу и требало би да се нађе и у сваком колективном уговору, којима се штите права запослених у образовању. У квалитетним расправама на радним групама анализирани су начини увођења дигитализације у рад у образовању и како може да се смањи административни рад наставника, а незаобилазна тема је била и вештачка интегенција у образовању и (не)спремност за њену педагошки оправдану

примену у бројним образовним системима.

О значају садржајног социјалног дијалога из угла послодаваца и синдиката, успешан пример из свог рада представили су Џон Макгабан, сада председник ETUCE, а ранији председник ирског синдиката и његов колега у име послодаваца. Вишегодишње решавање негативних последица економске кризе и наглог смањивања плата новозапослених наставника, синдикати и послодавци су решили уз обострану добру вољу, упорност и узајамно поверење.

Следећег дана учесници семинара су посетили средњу школу која образује будуће куваре и пекаре и имали прилику да се увере колико ентузијазам и посвећеност наставника и ученика доноси добре резултате и обученост упркос скромној техничкој опремљености школе.

Наредна активност у реализацији пројекта биће реализована у октобру у Подгорици, а потом и завршна конференција фебруара следеће године у Бриселу.

Заједно за отпорну демократију

Пише: Ирис Сретеновић

Синдикат образовања Србије је 11. и 12. марта 2026. године у Софији учествовао у почетним активностима међународног пројекта CIVICAct - Civic Activism for Resilient Democracy, који се реализује у оквиру програма EU CERV, а који је усмерен на јачање грађанског учешћа, демократске културе и сарадње између институција и грађана у региону. Представници СОС су на овом скупу имали прилику да, заједно са партнерима из Бугарске, Албаније и Црне Горе, учествују у уводним разговорима о циљевима, динамици и методологији пројекта, као и да посете Народну скупштину, што је целокупном догађају дало додатну институционалну и симболичку тежину.

ЗАЈЕДНИЧКИ ЦИЉЕВИ

Пројекат CIVICAct окупља партнере из четири земље - Бугарске, Србије, Албаније и Црне Горе - са заједничким циљем да се унапреди грађанска партиципација у локалним заједницама, да се подстакне размена знања и искустава и да се осмисле иновативни, инклузивни и одрживи модели демократског учешћа. У његовом средишту налази се идеја да демократија не може бити жива и отпорна уколико се не негује у свакодневном животу, у локалним срединама, у школама, у јавним установама и у директном односу између грађана и институција. Управо зато CIVICAct спаја локални и регионални ниво, искуства земаља чланица ЕУ и земаља које то нису, као и перспективе различитих генерација, са посебним нагласком на младе, на грађанско образовање, на дигиталне облике учешћа и на превазилажење апатије и неповерења.

Према пројектној документацији, CIVICAct тежи да ојача дијалог између грађана и јавних институција, да повећа видљивост успешних грађанских иницијатива, да унапреди управљање партиципативним процесима и да развије конкретне локалне и регионалне препоруке за доносиоце одлука. Предвиђено је организовање уводне конференције, затим по два лабораторијска сусрета у свакој земљи посвећена критичкој рефлексији и будућим моделима учешћа грађана, као и локалних изложби, дана грађанског активизма и завршне транснационалне манифестације у Бугарској. Посебно је значајно што су као очекивани резултати пројекта предвиђени национални извештаји о ставовима грађана, вишејезички приручник за развој демократских капа-

цитета, локалне агенде за грађанско учешће и препоруке за политике на локалном, регионалном и европском нивоу.

ПРОЈЕКТНА ОЧЕКИВАЊА

Први дан боравка у Софији, 11. марта, био је посвећен онлине уводном састанку пројектних партнера, на којем су разматрани административни, организациони, финансијски и методолошки аспекти реализације пројекта. Наглашено је да пројекат траје од 1. јануара 2026. до 31. децембра 2027. године, да је организован кроз девет радних пакета и да подразумева тесну координацију између свих партнера, редовне месечне састанке, коришћење заједничког дигиталног радног простора и периодично извештавање о постигнутим резултатима. Такође, истакнуто је да ће се у првој фази радити на припреми истраживања, на анализи ставова грађана и на организовању локалних "Citizen Reflection" и "Citizen Participation Futures" лабораторија, док ће касније активности бити усмерене ка изложбама, данима грађанског активизма и завршној додели признања за грађанско учешће.

МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

На овом уводном састанку посебно место добила је тема методологије. CIVICAct не полази од формалног разумевања демократије, већ од питања како људи стварно учествују у својим заједницама, које препреке виде, коме верују, шта их охрабрује да се ангажују, а шта их одбија и гура у пасивност. Зато су у оквиру пројекта развијене смернице за online анке-

ту и за рад у лабораторијама, које предвиђају анализу односа грађана према партиципацији, препознавање институционалних, политичких, социоекономских и информативних баријера, као и сагледавање различитих наративних перспектива - од демократских оптимиста, преко институционалних скептика, до заговорника дигиталне демократије и оних који страхују од сужавања грађанског простора. Посебан нагласак стављен је на разлике између млађих и старијих генерација, на улогу историјског искуства и на питање како ће изгледати грађанско учешће у наредних петнаест до двадесет година.

ЗНАЧАЈ ЗА СРБИЈУ

Такав приступ је за СОС од изузетног значаја. Образовање није само систем преношења знања, већ и простор у којем се обликују одговорност, солидарност, осећај припадности заједници и спремност да се човек укључи у друштвене процесе. Управо је то препознато и у софијској презентацији посвећеној Београду и Србији у којој је истакнуто да је Београд политички, економски и образовни центар Србије, да се грађани могу укључивати кроз јавне расправе, иницијативе и локалне структуре, али да је то учешће и даље више консултативно него стварно саодлучујуће. У истој презентацији наглашено је да је за СОС локална демократија важна зато што су квалитет јавног образовања, безбедност у школама, достојанствен рад и демократско учешће дубоко повезани. Наведено је и да се демократија мо-

ра учити у школи, породици и свакодневном животу, те да су образовање и школе кључни за изградњу одговорних грађана.

У материјалима припремљеним за отварајућу конференцију Србија је представљена као земља са више од 36.000 регистрованих невладиних организација, што указује на значајан формални грађански потенцијал, али је истовремено указано и на то да су капацитети, видљивост и утицај цивилног друштва неједначени, као и да су јавне консултације често више формалне него суштински утицајне. Посебно је наглашено да демографски трендови - старење становништва, низак наталитет и смањење броја младих - снажно утичу на потребе заједнице, облике партиципације и будућност образовања. У том контексту је истакнута и потреба за јачањем мрежа између грађана, школа, локалних самоуправа и других друштвених актера, као и за већим међугенерациским дијалогом и културом уважавања различитих мишљења.

Посебан допринос СОС у оквиру пројекта препознат је у чињеници да синдикат није само заступник професионалних и радних права запослених у образовању, већ и важан друштвени актер који брани достојанство просветне професије и истовремено преузима одговорност за будућност младих људи. У материјалима за софијску конференцију наглашено је да синдикат делује против насиља у школама, на радном месту и у свакодневном животу, да подржава сигурније и инклузивније заједнице, да подстиче одговорност за јавну реч и деловање, како у стварном животу тако и на друштвеним мрежама, и да може да понуди широку мрежу школа, искуство у заговарању и социјалном дијалогу, као и кредибилитет у темама квалитета образовања, достојанственог рада, инклузије и заштите деце.

ИСКУСТВА ИЗ СОФИЈЕ

Отварајућа конференција 12. марта у Софији имала је шири смисао од формалног почетка једног пројекта. Она је представљала прилику да партнери међусобно представе градове и друштвене контексте из којих долазе, да размене искуства о стању цивилног друштва и грађанског активизма, али и да сагледају како се слични изазови испољавају у различитим националним и локалним срединама. У презентацији домаћина, Софија је представљена као један од најзначајнијих урбаних, академских и привредних центара региона, као град са развијеним механизмима јавних консултација, са омладинским саветима, програмима подршке и

партиципативним буџетирањем, али и са изазовима као што су ограничено поверење у институције, опасност од формализма и недовољно укључивање појединих друштвених група, нарочито старијих и маргинализованих грађана у дигиталним процесима.

За делегацију СОС посебно је драгоцено било то што се током боравка у Софији могло непосредно видети на који начин се у региону граде мостови између институционалног оквира и грађанске иницијативе. Посета Народној скупштини није била тек протоколарни део програма, већ снажан подсетник да су демократске институције и грађански ангажман међусобно упљени једни на друге. Демократија није жива само онда када постоје институције, већ онда када грађани верују да могу да утичу, да буду саслушани и да њихово учешће има смисла. Управо је то једна од кључних тема пројекта CIVICAct - како да се смањи јаз између формалних механизма и стварног осећаја грађана да припадају заједници и да су важан део доношења одлука.

У пројектним материјалима јасно се види да ће лабораторије, које постоје у свакој од земаља, имати не само истраживачки, већ и стваралачки карактер. Њихова сврха није да се грађани позову само да изнесу примедбе, већ да заједно са организаторима и другим учесницима осмисле нове моделе учешћа, нове формате дијалога и нове локалне агенде. У том процесу посебна пажња биће посвећена активном слушању, сигурном простору за разговор, укључивању различитих генерација, као и комбиновању искуства старијих и иновативности млађих. За Београд је већ унапред дефинисан тематски фокус који обухвата мобилизацију и учешће младих, европске интеграције, борбу против корупције, одговорно управљање и социјалну правду. То су теме које су и за СОС природно важне, јер непосредно додирују свакодневницу школе, наставника, ученика и родитеља.

ПОГЛЕД УНАПРЕД

Отуда се учешће СОС у пројекту CIVICAct не може посматрати само као формална пројектна обавеза, већ као прилика да се глас просветних радника снажније чује у широј друштвеној расправи о томе какво друштво желимо. Школа је једно од ретких места где се свакодневно срећу различите генерације, различити социјални слојеви, различита искуства и различита очекивања. Ако желимо отпорну демократију, онда морамо имати и отпорне школе, сигурне школе и школе које нису са-

мо места учења наставних садржаја, већ и места вежбања дијалога, одговорности и солидарности. У том смислу, учешће синдиката у пројекту, који се бави грађанским активизмом, није никакав излазак изван његове мисије, већ управо њено проширење у правцу друштвене одговорности.

У софијским материјалима наведено је и да СОС од пројекта CIVICAct очекује јачање практичних грађанских вештина, укључујући организовање учешћа, коришћење консултативних алата, комуникацију засновану на чињеницама и изградњу локалних коалиција. Такође, истакнуто је да пројекат може повезати наставнике, ученике, родитеље, организације цивилног друштва и локалне самоуправе, како би школе постале поуздани простори заједнице, а не само радна места. Посебно је важна и процена да CIVICAct може да помогне већем учешћу младих, јачању међугенерациске солидарности и успостављању равнотеже између дигиталног живота и снажнијих друштвених веза у стварном окружењу. Визија која је представљена за Београд до 2035. године говори о јачем грађанском простору, смисленијим локалним консултацијама, активнијим грађанима и јавним школама препознатим као ослоњцима демократског живота заједнице.

Све то показује да пројекат CIVICAct има потенцијал да буде много више од краткотрајне међународне сарадње. Његова вредност биће у томе колико ће успети да подстакне трајне промене у локалним срединама, да охрабри људе да се укључе, да ојача поверење између грађана и институција и да конкретна искуства претвори у препоруке и механизме који ће остати и након формалног завршетка пројекта.

Одлазак представника нашег синдиката у Софију зато је био важан корак не само у реализацији једног европског пројекта, већ и у даљем позиционирању СОС као релевантног друштвеног актера који препознаје да борба за достојанство просветног позива, безбедност школа, квалитетно образовање и активну демократију припадају истом вредносном кругу. Умрежавање са партнерима из региона, размена искустава, непосредан увид у различите приступе грађанској партиципацији и учешће у отварању пројекта у Софији представљају добру основу за наредне кораке које СОС очекују у оквиру београдских активности.

Пред нама су лабораторије, јавни догађаји, нови сусрети и нове прилике да се покаже да образовање и синдикално деловање имају снажан демократски потенцијал.

AI у високом образовању и истраживању

Пише: Марина Миленковић

Састанак Комитета за високо образовање и истраживање (HERSC) одржан је почетком марта ове године у Бриселу. Током дводневног рада Комитета разматране су бројне, актуелне теме о којима су дискутовали представници више од 30 синдиката широм Европе. Поред стандардних тема, које се тичу унапређења услова рада у високом образовању и истраживању (побољшања материјалног положаја запослених, гарантовања сталних уговора о раду и значаја професионалног развоја током целе академске каријере), доста пажње посвећено је факторима који прете да угрозе квалитет високог образовања, као што су мере штедње које уводе владе и угрожавање академске слободе и аутономије високошколских институција. У оквиру радних група дискусија је била усмерена на обезбеђење и евалуацију квалитета високог образовања на државним и приватним факултетима и ревизији стандарда и смерница за осигурање квалитета. Заједнички став свих учесника састанка био је да се у оквиру евалуације квалитета рада високошколских установа морају разматрати и услови рада. Представници синдиката из Финске посебно су истакли проблем евалуације докторских студија и потребу јачања капацитета за контролу њиховог квалитета.

Овај састанак је био кључан момент за синдикате да артикулишу и захтев за хуманоцентричним приступ у примени вештачке интелигенције која отвара бројне могућности, али носи и озбиљне изазове који се, пре свега, односе на етичку и безбедну примену вештачке интелигенције. Првог дана рада Комитета одржана је промоција публикација "Управљање вештачком интелигенцијом у сектору високог образовања" и "Вештачка интелигенција, рад и друштво". На промоцији је говорила главна уредница Aida Ponce Del Castillo, која је указала на бројне

изазове и дугорочне последице које носи примена вештачке интелигенције, а односе се на образовни процес, тржиште рада и читаво друштво. У излагању је нагласила да примена вештачке интелигенције мора укључити етичност, транспарентност, поштовање академске слободе и интелектуалне својине. Наведени принципи јасно истичу и незаменљиву и централну улогу наставног особља и студената у обезбеђивању квалитета наставе и учења, као и у спровођењу основних вредности и друштвених димензија високог образовања.

У оквиру припреме ETUCE-а за Министарску конференцију у Јаши-Кишињеву 2027. године синдикати сектора високог образовања и истраживања позвали су министре да се обавезу на следеће циљеве:

- Афирмисати Европски простор високог образовања (ЕПВО) као безбедно и подржавајуће место за квалитетну наставу и учење које се одликује критичким мишљењем и демократијом, равноправношћу, инклузијом и солидарношћу, културном разменом, разменом знања и разумевањем, без присиле, поларизације и узнемиравања.

- Заштитити, ојачати и гарантовати академску слободу, институционалну

аутономију и друге фундаменталне вредности као што су слобода знања, науке и говора, учешће студената и особља у управљању високим образовањем и јавна одговорност за високо образовање и осигурати да се ефикасно прате на националном нивоу и широм ЕПВО, уз структурирано учешће особља и њихових синдиката у том процесу.

- Гарантовати одржива и дугорочна јавна улагања и финансирање високог образовања и истраживања како би се обезбедило висококвалитетно образовање и истраживање у свим областима знања и подстицајно радно и учење за особље и студенте.

- Препознати однос студент-наставник као стални, кључни састојак високошколских установа и поново потврдити кључну улогу наставног особља у подржавању висококвалитетног, иновативног учења и наставе усмереног на ученике.

- Дати приоритет пристојним условима рада и благостању који повећавају атрактивност академске професије гарантовањем свим запосленима сталних уговора о раду, пристојних плата, праведних пензија и могућности за професионални развој током целе академске каријере.

- Обезбедити етички приступ вештачкој интелигенцији усмерен на човека, и заснован на правима - онај који обезбеђује транспарентност, ублажава пристрасност, штити приватност, поштује академске слободе и интелектуалну својину и штити образовну равноправност и квалитет.

- Ојачати сарадњу између институција, наставног особља и студената и успоставити транспарентне и системске механизме за ефикасан и структуриран друштвени дијалог и колегијално управљање на националном и институционалном нивоу.

Следећи састанак Комитета за високо образовање и истраживање заказан је за 14. и 15. октобар и одржаће се у виртуелном окружењу.

Инклузивно образовање - заједнички европски задатак

Пише: Славица Манић

Средином марта (16-17. 03.) у Букурешту је одржана годишња скупштина Сталног комитета за једнакост ETUCE, уз учешће 47 представника синдиката из 28 европских земаља (Уједињено Краљевство, Ирска, Исланд, Белгија, Данска, Норвешка, Холандија, Азербејџан, Грузија, Литванија, Пољска, Немачка, Швајцарска, Италија, Француска, Шпанија, Португалија, Турска, Румунија, Бугарска, Кипар, Грчка, Словенија, Србија, БиХ, Црна Гора, Албанија и Косово*).

У уводном делу, након обраћања председника ETUCE Џона Макгабана и Симиона Ханческуа (FSLI), те усвајања дневног реда, Екатерина Јефименко представила је досадашње активности Комитета и приоритете до краја деценије. Истакнута је улога синдиката не само у заштити радних права, већ и у борби против насиља, антидемократских и расистичких наратива, као и у обликовању политика примене вештачке интелигенције у образовању.

Првог дана разматране су две теме: спровођење препорука из пројекта ETU4REF (инклузија миграната и избеглица) и анализа нацрта смерница In-cEdu4AllNeeds (инклузија особа са посебним потребама). У оквиру прве теме размењена су искуства о примени препорука, плановима имплементаци-

је и изазовима, уз нагласак на значај МООС курсева и размене добрих пракси прилагодљивих локалном контексту.

Друга тема обрађена је кроз рад у групама, са циљем унапређења документа "Инклузивно образовање за све потребе". Учесници су се сагласили да инклузија није једнократан циљ, већ континуиран процес који захтева системске промене и сарадњу свих актера - наставника, институција, породица и шире заједнице. Посебно је истакнут социјални модел инвалидитета, према којем препреке из окружења кључно ограничавају учешће рањивих група.

Наглашена је потреба за свеобухватним приступом који интегрише образовне, здравствене, емоционалне и друштвене потребе ученика. Поред подршке ученицима, указано је на нужност унапређења услова рада наставника: недостатак кадра, потреба за континуираним усавршавањем, смањење величине одељења, адекватна кадровска структура и подршка менталном здрављу.

Смернице издвајају кључне области деловања: инклузија као тема социјалног дијалога, стабилне политике, транспарентно финансирање и инклузивно лидерство које подразумева учешће особа са инвалидитетом у одлучивању. Истакнута је важност

сарадње са породицама и заједницом, као и потреба за политикама заснованим на поузданим подацима и етичком истраживању. Предвиђена је даља промоција, имплементација и евалуација смерница.

Другог дана разматрани су стратешки приоритети ETUCE и планови Комитета, уз дефинисање конкретних активности за текућу годину. Посебан допринос дале су презентације о подучавању ученика.

Џордан Дејли и Лајам Стивенсон представили су рад организације TIE из Шкотске кроз програме који развијају дигиталну отпорност ученика и наставника у борби против дезинформација, мржње и дискриминације, укључујући и LGBT инклузију. Александра Корнеа из Румуније приказала је приступ подучавању о стереотипима кроз дигиталне образовне игре за децу узраста 6-12 година, које комбинују учење и забаву.

На крају, образложено је зашто је Viqpus изабран за наредни састанак - због седишта EIGE-а и планиране студијске посете, али и због подударања са председавањем Литваније Саветом ЕУ. Циљ је јачање дијалога између синдиката и доносилаца одлука, како би образовање добило централно место у европским политикама.

Синдикално перо

БОРКА ВИШНИЋ и МИОДРАГ КАМПЕРЛИЋ ● Телефон: (011)32-33-229 ● Тираж: 4000 ● www.sind-obr.org.rs ● Е-mail: obrazovanje@sindikatsr.rs ● Графичка припрема: ДИМИТРИЈЕ ПАВЛОВИЋ ● Штамп: СИГНЕТА - Београд

Издавач: СИНДИКАТ ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ, Дечанска 14, 11000 Београд ● Главни уредник: ВАЛЕНТИНА ИЛИЋ ● Уредник: САША ЛУКОВИЋ ● Редакцијски колегијум:

СИНДИКАЛНО перо : лист Синдиката образовања Србије / главни уредник Валентина Илић. - Год. 1, бр. 1 (2001)- - Београд : Синдикат образовања Србије, 2001- (Београд : Сигнета). - 30 цм

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
331.105.44(497.11)

ISSN 1451-7574 = Синдикално перо
COBISS.SR-ID 120073740

ОШ "Олга Милошевић" - Смедеревска Паланка

Основна школа "Олга Милошевић", која, према поузданим изворима, постоји дуже од 190 година је најстарија школа у Смедеревској Паланци и налази се у центру града. До 1954. године Школа је обављала делатност основног образовања ученика првог циклуса, а потом започиње и са другим образовним циклусом. Тада добија назив који и данас носи.

Школски објекат у којем се настава данас одвија саграђен је наменски 1972. године. У протеклих осам година зграда је комплетно реновирана. Поред матичне школе постоје два, такође реновирана, издвојена одељења у селима Придворице и Водице. Све учионице су опремљене новим школским намештајем и средствима за рад, осликане и конципиране тако да постоје сви услови да се настава несметано одвија.

Комплетан школски простор од 4.058 м2 покривен је интернетском мрежом. У свакој учионици наставници имају сва неопходна средства за рад, укључујући рачунар, пројектор и интерактивну таблу за реализацију дигиталног наставног садржаја.

Хортикултурално уређење ентеријера и екстеријера школе представљају неопходан елемент у стварању пријатног и стимулативног образовног окружења. У фокусу рада је ученик, његове потребе и образовање и зато се сви у школи труде да боравак у њој буде пријатан и сигуран. Безбедност у школи је од суштинског значаја, па су прилази школској згради добро осветљени, покривени камерама, а улазна врата опремљена сигурносним системима са контролом приступа. Осим физичке безбедности, школским планом и програмом дефинисано је и превенирано вршњачко насиље, а наставници и особље обучени за препознавање и реаговање на потенцијалне опасности. Безбедности ученика придодата је и хоризонтална сигнализација прометне саобраћајнице поред Школе.

Један од новитета у овој школској години су тоалети прилагођени особама са инвалидитетом и у целој школи су постављени нови гелендери опремљени лифтом, а на главном улазу и степеништу постоји и рампа за лакши прилаз особама са отежаним кретањем. Кроз сарадњу са локалном самоуправом реконструисани су спортски терени, који су добили гумену подлогу.

Школа је учесник многих пројеката у домену безбедности ученика и превенције насиља, па је развијена добра сарадња са породицама у циљу развоја и боље будућности деце.

Све ово звучи као бајка, имајући у виду тренутно стање у образовању, али захваљујући пожртвованости директора Дарка Димитријевића Школа какву је затекао, са кровом који прокишњава, бројним проблемима и блокираним рачуном ентузијазмом и упорним радом претворена је у нову савремену установу.

ДАРИНКА БАЈКИЋ

